שיעור עשרים היינו שיעור חלל

חלל סוכה תנן חלל מבוי תנן, א"ל רב פפא
לרבא תניא דמסייע לך מבוי שהוא גבוה
מעשרים אמה יותר מפתחו של היכל ימעט
והיכל גופו חללו עשרים איתיביה רב שימי
בר רב אשי לרב פפא *כיצד *היה עושה?
מניח קורה משפת עשרים ולמטה אימא
שיעור הנמוך
ולמעלה, והא "למטה" קתני? הא קמ"ל דלמטה
כלמעלה מה למעלה חללה עשרים אף למטה
יניח הקורה משפת עשרה טפחים ולמעלה
חללה עשרה: אמר אביי משמיה דרב נחמן ◇
אמת סוכה ואמת מבוי=באמה בת חמשה, אמת
שיעורים אלו מביאים לידי חומרא
כלאים=באמה בת ששה אמת מבוי באמה
משערים אמת מבוי באמה קטנה כדי שיהא לחומרא
בת חמשה למאי הלכתא-לגובהו ולפירצת
דאם משערים באמה קטנה יוצא קולא
מבוי, והא איכא ימשך מבוי בארבע אמות
① דמשך מבוי נמדד בטפחים
דלקולא? כמאן (ג) דאמר *בארבעה טפחים
② המשך=
ואיבעית אימא *בארבע אמות, ורוב אמות
המדידה באמה קטנה יהא לחומרא
קאמר אמת סוכה באמה בת חמשה למאי
שיהא לחומרא
הלכתא-לגובהה ולדופן עקומה והא איכא
דמדידה באמה קטנה הוי קולא
משך סוכה בארבע אמות דלקולא דתניא
*רבי אומר, אומר אני כל סוכה שאין בה ד'
אמות על ד' אמות פסולה ורבנן דאמרי אפי'
אינה מחזקת אלא ראשו ורובו ושולחנו
ואיבעית אימא לעולם רבי היא ורוב אמות
קאמר אמת כלאים באמה בת ששה למאי (שיהא לחומרא)
הילכתא-לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן
*קרחת הכרם ב"ש אומרים עשרים וארבע
אמות וב"ה אומרים שש עשרה אמות ומחול
הכרם בית שמאי אומרים שש עשרה אמות ובית הלל אומרים שתים עשרה
אמות איזו היא קרחת הכרם: *כרם שחרב אמצעיתו: אין שם שש עשרה אמות
לא יביא זרע לשם, היו שם שש עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את
המותר ואיזהו מחול הכרם *בין כרם לגדר: אין שם שתים עשרה אמה לא
יביא זרע לשם, היו שם שתים עשרה אמה נותן לו כדי עבודתו וזורע את
השאר והא איכא *רצופים בארבע אמות דלקולא דתנן *כרם הנטוע על פחות
מארבע אמות רבי שמעון אומר אינו כרם וחכמים אומרים כרם *ורואין את
האמצעיים כאילו אינם כרבנן דאמרי הוי כרם ואיבעי' אימא לעולם ר' שמעון ורוב
◇ אמות קאמר ורבא משמיה דר"נ אמר *כל אמות באמה בת ששה אלא הללו
שוחקות והללו עצובות, מיתיבי כל אמות שאמרו חכמים באמה בת ששה ובלבד
שלא

חלל סוכה תנן · עשרים אמות שהוזכרו בין במבוי בין בסוכה אחללה קיימי: **משפת כ' ולמטה** · משמע שיהא עובי הקורה בתוך כ': **הא קמ"ל** · דשיעור שנתנו חכמים למטה מי' טפחים אחלל קאי כשיעור שאמרו בכ' למעלה והכי קאמר מתני' מניח את הקורה משפת כ' ולמעלה וכן למטה אם בא לעשותו נמוך מניחה משפת עשרה טפחים ולמעלה דבפחות מעשרה לא הוי מבוי: **אמת מבוי ואמת סוכה** · אמות שהוזכרו במבוי ובסוכה באמות קטנות שיערו ואמות שהוזכרו בכלאים באמות גדולות שיערו ולקמן מפרש הי ניהו ור"נ מדקאמר הכא קטנות והכא גדולות ש"מ הכא חומרא והכא חומרא דאי לא לחומרא היכי מצי אמר האי גדולות והאי קטנות הא לא תנן בהו שיעורא: **למאי הלכתא** · משערים אלו שבמבוי בקטנות דהיינו חומרא: **לגובהו** · הך עשרים שהוזכרו ליפסל בגובהו מכי איכא כ' אמות קטנות פסלי אי מגבה לה טפי: **ולפירצת מבוי** · דקיימא לן בהאי פירקא פרצת מבוי *ביו"ד אמות פסיל ליה וקאמר רב נחמן דבעשר אמות קטנות מיפסיל: **והא איכא** · אמות שהוזכרו במשך מבוי ד' אמות ואם ארכו פחות מד' אמות פסיל ליה אביי לקמן בפירקין (ד' ה:) דאמר לקמן היה פחות מיו"ד טפחים ובא להשלימו עד כמה חוקק בו במשכו רב יוסף אמר ד' טפחים אביי אמר ד' אמות דמשך מבוי בעינן ד' אמות ובהני אמות אתיא מילתיה דרב נחמן לקולא דמכשר ליה בד' אמות קטנות: **כמ"ד** · משך מבוי בארבעה טפחים סבירא ליה לרב נחמן ולא הוזכרו אמות בשיעור משך, ופלוגתא דאביי ורב יוסף היא: **רוב אמות** · האוכרות במבוי קאמר רב נחמן דליהוי קטנות ולא אכל אמות מבוי קאמר: **לגובהה** · שהוזכרו כ' אמות לפסלה: **ולדופן עקומה** · דתנן (סוכה ד' יז.) בית שנפחת וסיכך ע"ג הפחת בסכך כשר וחקרה העלייה טהרת סביב ומפסקת בין סכך כשר לדפנות אם יש בין סכך כשר לדופן ד' אמות פסולה ולא אמרינן דופן עקומה, פחות מד' אמות כשירה דאמרינן חזיק ליה לאו סכך פסול כאילו הוא מן הדפנות שנעקמו למעלן ובאו עד סכך כשר והרי אין כאן הפסק וקא אתא רב נחמן למימר דבאמות קטנות משערינן ליה ומיפסלה בעשרים טפחים והיינו חומרא: **והאיכא ארבע אמות** · הנזכרות במשך סוכה דאי מכשרת ליה בקטנות איכא קולא ורב נחמן כי"ל ואמר "כל אמות סוכה בקטנות" ואי אמר רב נחמן כרבי הוי קולא: **ואיבעית אימא** · רב נחמן לעולם כרבי והאי דאמר רב נחמן אמות סוכה בקטנות לאו באמות דמשך סוכה אלא בשאר אמות קאמר: **לקרחת הכרם ולמחול הכרם** · דכי משערת ליה בגדולות חומרא היא: **קרחת הכרם בית שמאי אומרים עשרים וארבע אמות** · אם קרחתה עשרים וארבע אמות מותר לזרוע שם ואם פחות מכ"ד אמות אסור לזרוע שם ולקמן מפרש מאי קרחת ומאי מחול: **שחרב באמצעיתו** · שהרי יש שם גפנים סביב הקרחה י"ז אמה על י"ז אמה וכן אם הלכה הקרחה על פני כל רוחב הכרם שאין שם גפנים אלא מב' צידי הקרחה בעינן י"ז רוחב הקרחה: **ואם לאו לא יביא זרע לשם** · אפי' באמה האמצעית דד' אמות שבצד הכרם מזה וד' אמות שבצד זה אלו הכרם הן עבודת הכרם דתנן (כלאים פ"ז מ"א) כמה עבודת הכרם (מלא) ד' אמות כמלא בקר וכלים שהיו חורשים אותה בשוורים ובעגלות ובעת החרישה חורשים אותה בשוורים הלכך ככרם דמו ואם נשארו ח' אמות בינתים לבד אותן ד' לכל גד דכי שדיה פלגא להכא ופלגא להכא איכא ד' אמות מקום חשוב לכל חד לא בטלי לגבי כרם ומותר לזורען ובציר מח' אמות שדי פלגא להכא ופלגא להכא ליכא ד' אמות מקום חשוב ובטיל לגבי כרם ולבית שמאי לא חשיב שדה בפחות מח' אמות הלכך כ"ד אמות בעינן: ד' לעבודת הכרם מכאן וכנגדן מכאן פשו י"ו שדי ח' להכא וח' להכא איכא שדה ולא בטלי וכי נמי סבירא להו לבית שמאי עבודת הכרם ח' אמות: **מחול הכרם בין כרם לגדר** · דהיינו סביב כמו מחולות: **יש שם י"ב אמות** · לבית הלל נותן ד' אמות לעבודת הכרם וזורע השאר: **אין שם י"ב אמה לא יביא זרע לשם** · דד' אמות דלהדי כרם=עבודת הכרם, וד' אמות דלהדי כותל כיון דלא מיזדרעי משום דוושא דכותל אפקורי מפקר להו, אמצעיות אי איכא ד' אמות חשיב, ואי לא בטיל לגבי כרם (א)והכא אלא בעינן י"ו אמה שאין האיסור אלא מצד אחד והכי מפרש לה בפרק כל גגות (לקמן ד' צג.) וקא אמר רב נחמן דבאמות גדולות משערינן ולחומרא ולא משהריא בקטנות: **והא איכא רצופין** · גפנים רצופין שסמוכה שורה לשורה יותר ממה שנתנו חכמים שיעור שאם אין בין שורה לשורה ד' אמות אינו כרם הואיל ואין לו כל צרכו להלוך עגלה ומותר לזרוע בכולן לר' שמעון ובהנך אמות אתיא מילתיה דרב נחמן לקולא דאי איכא ד' אמות קטנות אמרינן אינו כרם עד דאיכא גדולות: **על פחות מד' אמות** · שאין בין שורה לשורה ד' אמות אינו כרם ומותר לזרוע לשם: **ורואין את האמצעיים** · הנטועין בתוך ריוח האלו להיות בין שורה לשורה: **כרבנן** · סבירא ליה לרב נחמן: **דאמרי כרם** · הלכך לא הוזכרו אמות בכלאים לענין רצופים: **הללו שוחקות** · אמות כלאים מודדין בטפחים גדולים, ושל סוכה ומבוי עצבות=מצומצמות לחומרא:
שלא

חלל סוכה תנן · והא דאמר בסוכה (ד' ד:) והולין יורדין לתוך כ' לאו דווקא ואגב דנקט למעלה מכ' נקט נמי בתוך כ' כלומר בתוך הכשר כ': **תניא** דמסייע לך · אע"ג דהיכל באמה בת ששה הוא ארבא קאי דאית ליה לקמן דכל מבוי נמי באמה בת ששה ואע"ג דהן עצבות שאמה של היכל נמי עצבות היו א"נ אפילו לאביי לסימנא בעלמא נקט לענין אמות אבל מ"מ מייתי כמו שהיכל חללו עשרים באמות דידיה הכי נמי מבוי באמות דידיה: **כמאן** דאמר בארבעה · פי' ומשהו יותר *דאין פתח פחות מד' ואי לא הוי משהו יותר א"כ לא הוי ארכו יותר על רחבו ואינו ניתר בלחי וקורה כדאמרינן לקמן (ד' ה:) ואע"ג דאביי גופיה אית ליה לקמן (שם) דמשך מבוי בד' אמות הכא אליבא דרב נחמן קאמר וליה לא סבירא ליה: **והא** איכא רצופין דלקולא כו' כרבנן דאמרי כרם הוי · וא"ת הא איכא הא דתנן במסכת כלאים (פ"ד מ"ד) גדר שנפרץ עד י' אמות הרי הוא כפתח יותר מכאן כנגד הפרצה אסור וי"ל דרוב אמות קאמר: **כרבנן** דאמרי כרם הוי · אף על גב דרבנן מודים דלא הוי כרם הילא דכי נאמר רואין את האמצעים כאילו אינם לא ישארו שתים נגד שתים ואחת יוצאה זנב אביי לא איירי אלא באמות שהוזכרו בפירוש ולא באמות דמשתמע מכלל דבריהן: **כל** אמות שאמרו חכמים באמה בת ששה · לא איירי בהנך דכתיבי כגון אמה יסוד ואמה סובב:
ואלה

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"ז מהלכות כלאים הל' יא סמג לאוין רפ טוש"ע י"ד סי' רצו סעיף מג:
י ב מיי' שם הלכה יב וטוש"ע שם סעיף מג:
יא ג מיי' שם הלכה ג וטוש"ע שם סעיף לג:
יב ד מיי' פ"ח שם הל' יג ופי"ז מהל' שבת הל' לו סמג שם ועשין דרבנן א טוש"ע א"ח סי' שמג סעיף א וסי' שנו סעיף א וטוש"ע י"ד סי' רצו סעיף סח:

◆

רבינו חננאל

עלה רבה בר עולא אמר זה וזה פסול. רבא אמר זה וזה כשר. חלל סוכה חלל מבוי תנן. תניא כרבא מבוי שהוא גבוה מכ' אמות יותר מפתחו של היכל ימעט והא היכל חלליה עשרין הוא. ומותבינן עליה מהא דתניא כיצד מעשה מניח קורה משפת כ' למטה ודחינן אימא מניח הקורה למעלה מכ' ואקשינן והא למטה קתני בהדיא ושני קמ"ל דלמטה כלמעלה ומה למעלה למעלה מכ' אמות דנשאר חלל יתר מכ' אמה כך למטה למטה מעשרה טפחים שלא נשאר חלל שם י' טפחים פסולה. אמר אביי משמיה דרב נחמן אמת סכה ואמת מבוי בת ה' טפחים. ואמת כלאים בת ו' אמת מבוי למאי הלכתא לגובהה כ' אמות ולפירצת המבוי שהיא עד עשר אמות דגבהה דמבוי באמה בת ה' טפחים כ' אמות. הן ק' טפחים ואם הן ק' [טפחים] פסולה · ואילו היתה אמה בת ו' אינה פסולה עד ק"כ טפחים הנה לחומרא. וכן בפירצה כדבעינן למימר לקמן אם נשתייר בו פס ארבעה מתיר פרצה עד עשר. פי' אם הפירצה עד נ' טפחים שהן י' אמות (פסולה). סתירה ואם היא יתר מזה אפילו טפח (אמר) [אחד] פסלות (סתירה) [מתחירה] הנה גם זה לחומרא. ואקשינן והא [איכא] משכא פי' משכא רוחב כדבעינן למימר לקמן. משך החקיקה במבוי שהוא פחות מי' טפחים נגבה וחקק בו והשלימו לי' טפחים רוחב זה שחקק בכמה. אביי אמר בד' אמות הוה הכשר כל המבוי בחקיקת כ' טפחים ואילו היה באמה בת ו' טפחים אינו כשר עד שיהיו בחקיקתו כ"ד טפחים שהן ד' אמות בת ו' טפחים וכיון שתכשרות במבוי בכ' טפחים נמצא זה קולא ופרקינן רב נחמן דאמר כרב יוסף דסבר משך החקיקה בד' טפחים ואין שם מדת אמה איבעית אימא לעולם כאביי ומאי אמות רוב אמות של מבוי באמה בת ה' טפחים אמה כלאים למאי הלכתא לקרחת הכרם ולמחול הכרם דתנן בכלאים בתחלת פרק רביעי בכרם שחרב באמצעיתו צריך להיות המקום החרב שאין בו גפנים י"ז אמה באמה בת ו' טפחים שהן צ"ז טפחים אם הוא פחות מזה השיעור אסור לזרוע באותו המקום שחרב. שאע"ג שאין בו גפנים מכלל הכרם הוא חשוב ולא תזרע כרמך כלאים

מסורת הש"ס

[נ"ל הוא]
[לקמן ס.]
[שם]
סוכה ג:
לקמן צג. כלאים פ"ד מ"ח
כלאים פ"ה מ"ב ב"ב לו: פג. קב:
[פי' כאצבעות סדוקות מזווחות כשוחק שפתיו ומדויקין ערך סחק]

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואם לאו וכו' אין שם י"ז אמה וכו' לגבי כרם (והכא לא) [illegible]

◆

גליון הש"ס

גמ' לקרחת הכרם. ק"ל אמאי לא נקט ולעבודת הכרם שהוא ה' כ' [illegible] רש"י [illegible] ולפירצת מבוי כו' [illegible] פסל [illegible] דבי' אמות קטנות. [illegible] קולא [illegible] דהא בי' אמות לא הוי פרצה רק כיפר מעבר: תוס' ד"ה כמאן וכו'. דאין פתח פחות מד'. לקמן י"ב ע"א:

רב נסים גאון

אמת המבוי ואמת סוכה בת חמשה' בסדר טהרות במסכת *כלים שנינו [בפ'] כל כלי בעלי בתים ב' אמות היו בשושן הבירה אחת על קרן מזרחית צפונית ואחת על קרן מזרחית דרומית שעל קרן מזרחית צפונית היתה יתירה על של משה חצי אצבע ושל קרן דרומית מזרחית היתה יתירה עליה חצי אצבע נמצאת יתירה על של משה אצבע ולמה אמרו אחת גדולה ואחת קטנה אלא שהאומנין נוטלין בקטנה ומחזירין בגדולה כדי שלא יבואו לידי מעילה ר"מ אומר כל האמות היו בינוניות חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד ר' יהודה אומר אמת הבנין ו' טפחים ושל כלים ה' ובתוספתא גרסי בפ' כלי עור [כנ"ת פ"ו דכלים] אצבע מארבע אצבעות בטפח טפח מו' טפחים באמה זות האמורה בתורה חצי אמה של ו' טפחים ואי זו היא אמה בינונית זו אמה של ו' טפחים *) רבי מאיר אומר כל מדות שאמרו חכמים בכרם כגון חרבן הכרם ומחול הכרם ופיסקי ערים ומותר אפיצירות כולן באמה בת ו' טפחים חוץ ממזבח הזהב והקרן והסובב והיסוד שהן באמה בת ה' טפחים שנאמר (יחזקאל מג) אלה מדות המזבח שהיו למזבח ב' מדות יכול יהו כולן באמה של ה' טפחים תלמוד לומר (שם) באמות אמה אמה וטפח באמה שהיא יתירה על של חברתה טפח ובמס' מנחות בפ' שתי הלחם (דף נז) אמרו וכמה אמה בינונית אמר ר' יוחנן ו' טפחים ובפרק התכלת (שם דף מח) אמר רב פפא טפח דאורייתא ו' בקטנה ה' ותילתא בגדולה ד' בגודל ובמס' בכורות בפ' כל אלו מומין (דף לט) גרסי תאנא אצבע שאמרו אחת מארבע בטפח שלכל אדם ושאמרו [במס' כלים פי"ז] ב' אמות היו בשושן (הבירה) לזה נתכוונו לצורת שושן הבירה שהיתה במקדש על שער מזרחית כדתנן במידות בפרק א' שער המזרחי ועליה שושן הבירה צורה ובפ' שתי הלחם (דף נח) פירשו טעמא דמילתא דאמר מאי [טעמא] רב חסדא ורב יצחק בן אבדימי חד אמר כדי שידעו מהיכן באו וחד אמר כדי שתהא אימת מלכות עליהם ומכל הראיות שהזכרנו תבין שיעור הטפח ושיעור האמה הגדולה והבינונית

*) [עם בתוספתא הגי' אמה של ה' טפחים אבל פשוט דצ"ל שם של ו' כמו שגרס רבינו וכ"ה במנחות ד' נ"ח].

נושא כללי
אמות בת חמשה ושישה טפחים

נושא
שיעורי אמה
1 - סוכה
2 - כלאים
3 - ומבוי
לפי ר' נחמן
שנויים לחומרא

מבנה:
◇ ב' לשונות בר' נחמן
△ הדוגמאות של החומרות במבוי סוכה וכלאים

מבנה
איזו היא קרחת הכרם/ מחול הכרם